

ARAŞTIRMA ETİĞİ

MELİKE GUZEY YİĞİT

2021

KATILIMCILARIN KORUNMASI

Nürnberg Yasası (1947)

- Bireyin özerkliği
- Katılımcıların korunması
- Gönüllü rıza
- Deneyin toplumun iyiliğini gözetmesi
- Katılımcıların tüm gereksiz fiziksel ve zihinsel olumsuzluklardan korunması
- Deneylerin nitelikli kişiler tarafından yapılması
- Deneyin herhangi bir aşamada sonlandırılabilmesi

KATILIMCILARIN KORUNMASI

Helsinki Bildirgesi (1964)

- Hastanın sağlığı birinci öncelik → hastanın yararına hareket etme
- Hastalıkların nedenlerini, gelişimini ve etkilerini anlamak ve önlemek,
- Bilgilendirilmiş onam
- Plasebo temelli klinik denemeler
- Katılımcıların mevcut en iyi tanı ve tedaviye erişimi

(<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>)

KATILIMCILARIN KORUNMASI

- Amerikan Psikoloji Birliđi'nin Etik Yönetmeliđi (1953)
- Türk Psikologlar Derneđinin Etik Yönetmeliđi

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM

- Araştırmacılar kim?
- Araştırmanın amacın ne? Araştırma soruları neler?
- Katılımcılardan tam olarak ne yapmaları isteniyor? Yöntem?
- Katılımcı kriterleri
- Araştırmanın süresi
- Ödeme alınıp alınmayacağı
- Araştırmanın risklerin ne?
- Araştırmanın faydaları ne?
- Anonimlik/ Gizlilik
- Çalışmayı yarıda bırakma

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM

- Katılımcılarınızın anlayabileceği ifadeler
- Verilerin yeniden kullanımı...
- Suç yükümlülüğü...
- Eksik Bilgi → Katılım Sonrası bilgi
- Çalışmanın neyle ilgili olduğu, neyin bulunduğu ve bundan ne gibi faydaların doğabileceği
- Çocuklarda Bilgilendirilmiş Onam
- Diğer hassas gruplar (zihinsel gelişim geriliği, başka kişinin vesayetinde bulunma, üçüncü dünya ülkelerinde araştırma yapma)

GİZLİLİK

- Katılımcı kimliklerinin anonimliği, gizliliği.
- Proje yürütüsüleri hariç kimse kişisel bilgilere erişemez
- Kimliklerini ortaya çıkaracak ayrıntıları ifşa etmeme

VERİ

- Araştırdığımız konu ile ilgili katılımcı bilgileri
- İşlenmemiş/ham veri → Değiştirilmiş ham veri
- Bilgilendirme
- Verilerin saklanması (5 yıl....)
- Özgün veriler
- Veri fabrikasyonu/üretimi:

YANILTMA

- Deception
- Katılımcıların konuyu bilmesinin davranışlarını veya bilişlerini etkileyeceğini düşünme
- Gerekçelendirme yapılmalıdır.
- Araştırmanın sonunda mutlaka doğru bilgi açıklanmalı
- Çift-kör deney

KATILIMCILARA ÖDEME YAPMA

- *Ücretsiz tedavi erişimi, Nakit para, Toplum temelli çeşitli sosyal yardımlar , Derslerde verilen bonus puan uygulaması, Toplum temelli fayda, Masrafları karşılama, Çekiliş*
- *Küçük miktar ödeme → Katılımı engelleme*
- *Büyük miktar ödeme → Para odaklı katılım.*
- *Çifte ödeme*

ETİK KURUL

- Üniversiteler
- Araştırma merkezleri
- Veri toplanan yerler
- Birden fazla izne ihtiyaç var mı?
- Standart form
- Fiziksel, psikolojik veya sosyal olarak zarar görmeme
- Araştırmanın katılımcılarını koruyan ve araştırma sürecini kolaylaştıran yapılar

ÇIKAR ÇATIŞMASI

- Profesyonel objektifliği tehlikeye atabilecek bir olgunun, bir inancın, bir gücün veya bir algının mevcut olması
- Proje fonu
- Birlikte çalışılan kişiler

ETİK YAZIM VE İNTİHAL

- Başkasının fikirleri → İntihal/aşırmacılık
- Başkasının ifadeleri → İntihal/aşırmacılık denir. K
- Kaynak göstermeme
- Birebir alıntılama (tırnak işareti kullanmadan)

ETİK YAZIM VE İNTİHAL

- Tüm toplum tarafından bilinen ortak bilgiler
- Akademik yetkinlik
- EndNote & Mendeley
- Ithenticate, Turnitin